

Матеріали конференції "Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти"

(сформованої здатності до добродійності) й генеральної мети (точно заданих цілей у навчанні, вихованні та розвитку особистості).

Висновки даного дослідження і перспективи. Теоретичний аналіз проблеми дозволив виділити концептуальну позицію у формуванні добродійності молодших школярів, яка дозволяє створювати гуманні ситуації, стосунки, взаємодію, що відповідають тим якостям, які ми прагнемо сформувати. У процесі їх здійснення приходять розуміння і переживання цих стосунків як значущих для особистості й колективу, що сприяє переходу їх в особистісні настанови, формуванню на цій основі уявлень про добродійність, гуманні погляди, почуття і звички добродійної поведінки.

Методологія системно-творчого підходу дозволяє представити виховний процес як чітко сплановану інтегровану систему засвоєння конкретних моральних знань, вироблення навичок і вмінь у процесі творчої діяльності. Кожна педагогічна система є принципово складним утворенням, її дослідження потребує побудови багатьох різних моделей, кожна з яких може окреслювати лише окремі аспекти системи. Це й стане предметом наших подальших досліджень.

Література

1. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Стратегія проектування. / І. Д. Бех // Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка.- 1999. - №3.- С.42-43.
2. Викторова Л.Г. О педагогических системах. / Л. Г. Викторова. – Красноярск: КГУ, 1989. – 86 с.
3. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте. / Л. С. Выготский // Психологические очерки.-2-е изд. - Москва: Просвещение, 1967. - 93с.
4. Гершунский Б.С. Философия образования для XXI века (В поисках практически ориентированных образовательных концепций). / Б. С. Гершунский. – М. : Совершенство, 1998. – 608 с.
5. Ермолаева-Томилина Л.Б. Проблема развития творческих способностей детей (по материалам зарубеж. исследований) / Л. Б. Ермолаева-Томилина // Вопросы психологии. -1975. - №5. - С.166-176.
6. Ильина Т.А. Структурно-системный подход к организации обучения. / Т. А. Ильина // Выпуск I. – Москва: Знание, 1972. – 71 с.
7. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: курс лекцій. / О. В. Кустовська. – Тернопіль: Економічна думка, 2005. – 124 с.
8. Мамонтов Я.А. Педагогічна система як принцип науково-педагогічного дослідження. / Я. А. Мамонтов // Шлях освіти. – 1927. – №5. – С.133.
9. Методы системного педагогического исследования / Под ред. Н. В. Кузьминой. – Л., 1980. – 180 с.
10. Підласий І. Педагогічні інновації, / І. Підласий, А. Підласий // Рідна школа. – 1998. – №12. – С. 3-17.

УДК 141.7:13

ІНФОРМАЦІЙНА ПЕДАГОГІКА: ПОТРЕБА СУЧАСНОСТІ

В.І.Імбер

Анотація. У статті розглядається необхідність існування нової галузі у педагогічній науці – «інформаційної педагогіки», у зв'язку зі стрімким розвитком інформаційного суспільства та впровадження інформаційних технологій у навчально-виховний процес.

Ключові слова: інформаційні технології, навчально-виховний процес, інформаційна педагогіка.

Аннотация. В статье рассматривается необходимость существования новой отрасли в педагогической науке – «информационной педагогики», в связи со стремительным развитием информационного общества и внедрением информационных технологий в учебно-воспитательный процесс.

Ключевые слова: информационные технологии, учебно-воспитательный процесс, информационная педагогика.

Annotation. The article deals with the existence of a new industry in teaching science – pedagogy of information in connection with the rapid development of information society and the introduction of information technologies in educational process.

Key words: information technologies, educational process, pedagogy of information.

Постановка проблеми. Нова епоха комп'ютерної техніки зумовила появу та розвиток інформаційно-телекомунікаційних технологій, які, прогресуючи, проникають і стають невід'ємними компонентами інформаційного забезпечення навчально-виховного процесу. В цих умовах виникає

необхідність окреслення нового змісту, методів та форм навчання в інформаційному середовищі. Цей процес можна розпочати з виокремлення нової галузі у педагогічній науці, яку можна назвати «інформаційна педагогіка».

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Варто відзначити, що повної і цілісної теорії інформаційної педагогіки поки немає. Вона знаходиться в стадії свого розвитку. Досить небагато вітчизняних і зарубіжних педагогів (Л.М.Хуторська, В.І.Солдаткін, О.П.Кивлюк, В.П.Андрущенко та ін.) роблять спробу охарактеризувати концептуальний підхід до інформаційної педагогіки як до теорії, охарактеризувати її понятійний апарат, методи, закономірності, але цілісної структури її немає.

Формулювання цілей статті. Спробуємо у даній статті описати необхідність існування нової галузі – «інформаційної педагогіки» у педагогічній науці.

Виклад основного матеріалу. Інформаційні технології в суспільстві були присутніми завжди. Люди обмінювались між собою інформацією, накопичували її в своїй пам'яті, передавали за допомогою настінних малюнків, томів рукописів. Корінні зміни у можливостях роботи з інформацією спричинила поява нових технічних засобів. Саме можливості роботи цих засобів, вміння ними користуватись, оволодіти технологією доцільного їх застосування носить назву „нові інформаційні технології”.

У професійній педагогіці зазначається, що нинішній етап розвитку інформаційного суспільства характеризується процесом інформатизації. Особливість його полягає в тому, що головним видом діяльності в сфері суспільного виробництва є збирання, накопичення, продукування, обробка, зберігання, передавання та використання інформації, що здійснюються на основі використання засобів інформаційних і комунікаційних технологій [5, с.270].

У цих умовах особливістю інформаційної педагогіки є поєднання інформаційних процесів з навчально-виховним процесом, інформаційний підхід до нього як до складного процесу обміну інформацією між різними педагогічними системами: між педагогом і студентами (учнями), між усіма учасниками системи управління навчанням і вихованням на всіх рівнях.

Педагогіка — наука, що вивчає процеси виховання, навчання і розвитку особистості.

Л.М.Хуторська інформаційну педагогіку розглядає як теорію одержання, перетворення, передачі і засвоєння інформації у навчально-виховному процесі [8].

На нашу думку, інформаційна педагогіка – галузь педагогіки, що вивчає процеси навчання, виховання і розвитку особистості в інформаційному суспільстві.

На сучасному етапі розвитку і становлення інформаційного суспільства інформаційна педагогіка покликана вирішувати, зокрема, такі завдання: а) удосконалення змісту освіти; б) педагогічна адаптація нових засобів навчання, електронного навчального обладнання; в) підготовка електронних підручників, посібників відповідно до вдосконалення змісту освіти; г) комп'ютеризація праці вчителя; г) вироблення нових і модернізація наявних форм і методів навчання; д) удосконалення методики навчання з використанням інформаційних технологій; е) вироблення шляхів раціональної адаптації та гуманізації життя й діяльності людини в інформаційному суспільстві.

Інтеграція нового покоління засобів навчання з навчально-виховним процесом дала поштовх до розвитку таких напрямів нових інформаційних технологій навчання:

1) універсальні інформаційні технології (текстові редактори, графічні пакети, системи управління базами даних, процесори електронних таблиць, системи моделювання, експертні системи та ін.);

2) комп'ютерні засоби телекомунікацій;

3) комп'ютерні навчальні і контролюючі програми, комп'ютерні підручники;

4) мультимедійні програмні продукти [4, с.10].

Усе це в комплексному застосуванні дає позитивні та помітні зміни в результатах навчання, сприяє урізноманітненню організаційних форм навчання, розширює інформаційні потоки нової навчальної інформації, сприяє інтенсифікації навчального процесу та активізації студентів на заняттях.

Поява комп'ютерних телекомунікацій в закладах освіти передбачає:

інтенсивне використання персональних комп'ютерів і безпаперової технології як інструменту повсякденної навчальної роботи;

коригування змісту традиційних дисциплін та їх інтеграцію;

розробку методів самостійної наукової і дослідницької роботи студентів та учнів під час виконання різноманітних дослідницьких проектів;

навчання студентів та учнів методам колективного вирішення проблем;

організацію спільної роботи учителів (викладачів) різних дисциплін;
підготовку викладачів до роботи з новим змістом, методами та організаційними формами навчання, до інтенсивного використання засобів обчислювальної техніки в навчальному процесі [3, с.275].

Реалізація цих можливостей інформаційно – комунікаційних технологій дозволяє організовувати нові види навчальної діяльності:

інтерактивний діалог – взаємодія користувача з комп'ютером;
управління реальними об'єктами;
управління відображеними на екрані моделями різних об'єктів, явищ, процесів;
автоматизований контроль (самоконтроль) результатів навчальної діяльності, корекція за результатами контролю, тренування, тестування [6, с.271].

У цих умовах завдання інформаційної педагогіки полягає в описі змісту, методів, форм, шляхів, методик, принципів тощо, які необхідні для правильної реалізації цього інформаційного навчання.

У статті розглянемо лише дидактичні принципи, якими, на нашу думку, має послуговуватись інформаційна педагогіка.

У сучасній педагогіці відзначається, що однією з передумов успішного навчання є дотримання дидактичних принципів, які перебувають у тісному зв'язку з формами й методами навчання. На думку А.Верлань та Н.Тверезовської, загальноприйнятим є той факт, що інформаційні технології навчання використовують традиційні дидактичні принципи [2, с.126]. Охарактеризуємо особливості дидактичних принципів, яких варто дотримуватись у навчанні з використанням сучасних інформаційних технологій.

Принцип науковості полягає в достовірності, науковій обґрунтованості змістового наповнення навчальних електронних продуктів. Вони мають містити достовірні факти, акумулювати інформацію про останні світові досягнення наукового й технічного характеру. Дотримання цього принципу є необхідною умовою в процесі створення мультимедійних презентацій, навчальних продуктів.

Принцип систематичності та послідовності реалізується в почерговому та порційному представленні навчального матеріалу програмованим засобом. Якщо викладач сам створює мультимедійну презентацію, то, дотримуючись цього принципу він формує структуру презентації та визначає послідовність представлення інформації.

Принцип доступності реалізується у врахуванні розумового рівня студентів, індивідуальних особливостей у процесі добору та застосування навчальних електронних продуктів. Дотримання таких правил у навчанні: від простого до складного, від відомого до невідомого.

Принцип наочності досягається завдяки можливостям сучасних інформаційних технологій. Багатоканальне представлення інформації (відео, текст, звуковий супровід, анімації тощо) сприяє розвитку зацікавленості студентів до знань, спрощує процес засвоєння порції навчального матеріалу.

Ще Я.-А.Коменський одним із найважливіших дидактичних принципів вважав наочність у навчанні. Він сформулював „золоте правило” для суб'єктів навчання: „... все, що тільки можна, подавати для сприймання відчуттями, а саме: видиме – для сприймання зором, чутне – слухом, запахи – нюхом, смакове – смаком, доступне дотику – через дотик. Якщо які-небудь предмети одразу можна сприймати кількома відчуттями, нехай вони одразу охоплюються кількома відчуттями...”. Цьому принципу значною мірою відповідає технологія мультимедіа. Адже мультимедіа в дослівному перекладі означає „багатосередовищність”, тобто ця технологія дає можливість одночасно сприймати різного роду інформацію (графічну, відео та звукову, текстову, анімаційну, мультиплікаційну тощо).

Принцип зв'язку навчання з практикою реалізується в об'єктивних зв'язках між комп'ютером (засобом навчання) і майбутньою професійною діяльністю студентів. Застосування електронних засобів з навчальною метою дозволяє студентам усвідомлювати комп'ютер як інструмент у своїй учительській справі та соціальному житті.

Принцип міцності засвоєння знань передбачає свідоме й ґрунтовне засвоєння навчальної інформації. Цьому сприяють можливості електронних навчальних комплексів: забезпечення самостійного вивчення матеріалу, систематизація та повторення вивченого, можливість контролю, самоконтролю й перевірки якості та міцності засвоєння знань.

Принцип індивідуальності навчання реалізується за рахунок поетапної роботи студентів з навчальною програмою. Можливість отримання нової інформації в зручному для суб'єктів навчання темпі є перевагою навчання з використанням електронних навчальних комплексів. Одні легко запам'ятовують візуальний матеріал, інші – сприймають звуковий, треті – емоційний, четверті – рухи. Багатоканальне представлення інформації створює сприятливі умови для запам'ятовування великій аудиторії слухачів з урахуванням індивідуальних особливостей кожного.

Але окрім традиційних дидактичних принципів автори [2, с.130] називають ще один принцип, який потребує розкриття – *принцип комунікації*, або когнітивної комунікації, в даному разі – організацію діалогу між комп'ютером і суб'єктом навчання. Цей новий принцип притаманний лише комп'ютерному навчанню, оскільки під час взаємодії „студент – комп'ютер” виникає новий вид спілкування, зі своєю психологічною атмосферою та особливостями.

І.Сергієнко серед дидактичних принципів комп'ютерного навчання визначає *принцип інтерактивності*, враховуючи, що інтерактивність відображає одну із фундаментальних характеристик процесу навчання – взаємовплив. Реалізація принципу інтерактивності здійснюється в процесі розвитку нових методів навчання на базі сучасних інформаційних технологій (гіпертехнологій, штучного інтелекту, мультимедіа, телепатичних систем тощо) [7, с.75].

Об'єднавши принцип комунікації з принципом інтерактивності, ми введемо *принцип інтерактивної комунікації*, що характеризує спілкування студента з комп'ютером у електронному навчанні.

Окрім вищеперерахованих принципів, можна визначити ще один дидактичний принцип, сформульований авторами [1], який є основним під час застосування інформаційних технологій – *принцип взаємодоповнення*, який реалізується в поєднанні їх можливостей з традиційним навчанням.

Ми розглянули лише дидактичні принципи, які необхідно обґрунтувати та опиратись на них в електронному навчанні, а таких необґрунтованих категорій у навчально-виховному процесі з використанням інформаційних технологій досить багато.

Висновки. Отже, інформаційна педагогіка дійсно має реальний предмет свого дослідження і покликана розв'язати низку проблем:

- проблема відсутності теорії навчання в сучасних інформаційно-освітніх середовищах, відсутність понятійно-категоріального апарату;
- проблема оптимального змісту електронних навчально-методичних комплексів для ефективного навчання в сучасних інформаційно-освітніх середовищах та методик навчання;
- проблеми оптимізації психолого-ергономічного подання навчального матеріалу, сприйняття людиною навчального матеріалу, представленого в електронному вигляді та його розуміння;
- проблема готовності викладачів і студентів (учнів) до включення в сучасне інформаційно-освітнє середовище;
- виховні проблеми, викликані обмеженістю очного контакту учасників освітнього процесу.

Література

1. Вакулюк В. Мультимедійні технології в учебном процесі / Вакулюк В., Семенова Н. // Высшее образование в России. – 2004. – №2. – С.101-105.
2. Верлань А.Ф. Дидактичні принципи в умовах традиційного і комп'ютерного навчання / Верлань А.Ф., Тверезовська Н.Т. // Педагогіка і психологія. – 1998. - №3. – С.126-132.
3. Гороль П.К. Сучасні інформаційні засоби навчання / Гороль П.К., Гуревич Р.С., Коношевський Л.Л., Шестопалюк О.В. – Вінниця: ВДПУ імені М.Коцюбинського, 2004. – 535с.
4. Коджаспирова Г.М. Технические средства обучения и методика их использования : Учеб. пособие для студ. высш. пед. заведений. / Коджаспирова Г.М., Петров К.В. – М. : Издательский центр „Академия”, 2003. - 256с.
5. Профессиональная педагогика: Учебник для студентов, обучающихся по педагогическим специальностям и направлениям. М.: Ассоциация „Профессиональное образование”, 1997. – 512 с.
6. Свириденко С.С. Современные информационные технологии / Свириденко С.С. – М.: Радио и связь, 1989.- 304 с.
7. Сергиенко И.В. Дидактические принципы дистанционного обучения / И. В. Сергиенко // Инновации в образовании. – 2006. - №2. – С.69-77.
8. Хуторская Л.Н. Информационная педагогика / Хуторская Л.Н. // Интернет-журнал.

НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЗАСОБАМИ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА

Н.С.Казьмірчук

Анотація: У статті висвітлюється роль та можливості засобів декоративно-прикладного мистецтва для успішної реалізації національно-патріотичного виховання у вищих педагогічних закладах.

Ключові слова: національне виховання, національно-патріотичне виховання, декоративно-прикладне мистецтво, гуманістичні цінності, національно-патріотичні якості.

Аннотация: В статье освещается роль и возможности использования декоративно-прикладного искусства для успешной реализации национально-патриотического воспитания в высших педагогических учреждениях.

Ключевые слова: национальное воспитание, национально-патриотическое воспитание, декоративно-прикладное искусство, гуманистические качества, национально-патриотические качества.

Annotation: In the article a role and possibilities of the use of the decoratively-applied art are illuminated for successful realization of национально-патриотического education in higher pedagogical establishments.

Keywords: national education, education, decoratively-applied art, humanistic internalss.

Постановка проблеми. На сучасному етапі Україна розв'язує складні завдання економічної стабілізації й національного відродження. Разом із перспективами вільного державотворення відкрилися широкі можливості для розвитку освіти, науки, культури, що потребує докорінного реформування процесу навчання й виховання молодого покоління. В сучасних умовах підвищуються вимоги суспільства до громадянина України, у якого серед загальнолюдських якостей поряд з мораллю, національною свідомістю та сумлінням повинні бути національна духовна культура, патріотичні почуття.

Формування творчої, ініціативної, національно свідомої особистості вимагає наповнення всіх ланок навчально-виховного процесу змістом, який би відображав історію, мистецтво, культуру, символіку, природу рідного краю та забезпечував можливості постійного духовного самовдосконалення особистості, формування її інтелектуального та культурного потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні основи виховання, нову парадигму освіти й виховання, його мету і зміст розробляли такі вчені, як М.Антонець, А.Бойко, Л.Вовк, М.Євтух, П.Кононенко, О.Мороз, В.Москалець, А.Погрібний, Ю.Руденко, В.Сидоренко, М.Стельмахович, Д.Тхоржевський, М.Ярмаченко. Теоретичні засади національного виховання закладено у дослідженнях українських вчених, психологів та педагогів М.Боришевського, Д.Віконської, В.Москальця, І.Сікорського, Б.Цимбалістого, В.Яніва, Я.Яреми та ін. У своїх працях значне місце вони приділяють українській національній ідеї, духовності, демократичним засадам навчання й виховання, гуманістичним цінностям.

Народне декоративно-прикладне мистецтво є невичерпним джерелом культури народу, яка має унікальні можливості впливу на особистість та формування в неї національного світогляду, характеру, глибокої духовності. Завдяки декоративно-прикладному мистецтву, яке є скарбницею моральних та духовних здобутків народу і відображає стиль різних епох, регіонів, зберігає багаті традиції, пізнаються історія, світогляд, моральні якості наших предків, їхня героїчна боротьба за незалежність нашої держави, формуються основи культурно-духовного багатства українського народу. Народному декоративно-прикладному мистецтву притаманна особлива якість представляти собою художній геній, споконвічні прагнення українського етносу, разом з тим і багатоетнічну загальнолюдську систему культури [1, 25].

На думку науковців (Д.Антонович, В.Винниченко, О.Воропай, М.Грушевський, М.Гончаренко, Є.Маланюк та ін.), саме в середовищі національної культури з використанням надбань традиційної педагогіки можливе успішне розв'язання проблеми формування творчої, всебічно розвиненої особистості з високим рівнем національної самосвідомості. Зокрема, багато діячів культури та педагогів-дослідників, такі як В.Афанасьєв, С.Божович, С.Герасимов, Д.Джоло, І.Зязюн, Н.Кочережко, В.Предко та інші, виділяють особливу роль декоративно-ужиткового мистецтва в естетичному, моральному та трудовому вихованні молодого покоління.